

FOAIA DIECESANA

Organ al Eparhiei gr. or. rom. a Caransebeșului

APARE DUMINECA

Prețul abonamentului: Pentru Austro-Ungaria pe an 10 coroane " " " " pe 1/2 an 5 " " " România și străinătate pe an 14 franci " " " " " " pe 1/2 an 7 "	Prețul inserțiunilor: Pentru publicațiuni oficiale, concurse edicte etc. publicate de 3 ori, dacă conțin până la 150 de cuvinte 6 cor., până la 200 de cuvinte 8 cor. de aci în sus 10 coroane	Correspondințele se adresează redacțiunii „FOAIA DIECESANĂ” iară banii de prenumerațiune și inserțiunile a ADMINISTRAȚIA Librăriei și Tipografiei diec. în Caransebeș
---	--	---

PARTEA OFICIALĂ

Nr. 52 pres. ex. 1901.

NICOLAE

*din îndurarea lui Dumnezeu Episcopul bisericii
ortodoxe răsăritene române în eparhia Caran-
sebesului*

*lubitului nostru cler și popor, și onorațiilor depu-
tați la sinodul eparhiei noastre!*

Pe baza dispunșăunilor §§-lor 89 și 90 din
statutul organic convocăm prin acésta sinodul
ordinariu al diecesei nóstre a Caransebeșului la
biserica catedrală din orașul Caransebeș, pe
Dumineca Tomei, adecă pe ȝioa de 8 Aprile
calendarul vechiu a. c. la 9 óre antemeridiane,
în care ȝiuă îndată după sévêșirea sântei liturgii
și învocarea Sântului Duh va urma deschiderea
sinodului.

De aceea învităm pe toți onorabili deputați
ai sinodului eparhial, periodul al XI-lea, sesiunea
a II-a, ca în susnumita ȝioa la óra defiptă să se
afle în Caransebeș, ca așa sinodul conform re-
gulamentului afacerilor interne să-și póta începe
activitatea sa.

Împărtășind binecuvântarea Nóstră arhie-
récșă, sum

Al tuturor

Caransebeș în 24 Martie 1901.

voitoriu de tot binele

Nicolae Popea m. p.
Episcop.

PARTEA NEOFICIALĂ

Din Istoria Banatului Severin.

Stăpânirea turcească asupra Timișanei 1699—1718.

Anii din urmă alui Leopold I; Iosif I. 1705—1711; Carol III. (ca îm-
părat al VI) 1711—1741.

(Continuare)

Luptele anilor din urmă ale resboiului de 16
ani au fost susținute cu sângele și cu averea supu-
șilor din provinciile austriece și a celor din Germania
proprie. Dacă abstragem dela servițiile prețioase ale
coloniștilor din peninsula Balcanului și dela faptele
spotanee ale locuitorilor autohtoni, provocate de inte-
resul conservării proprii sau din îndemnul vr'unui
fruntaș, dornic de fapte vitejesci, trebuie să mărturi-
sim, că popoarele Ungariei au adus minimalul jertfe-
lor pentru eliberarea din sclăvia turcească. Și totuși
staturile s'au simțit vătămăte, că pacea dela Carlo-
veț s'a legat în numele împăratului roman, iar nu în
al regelui maghiar, care este singur îndreptățit a dis-
pune în afacerile Ungariei.¹⁾

Aceasta ingerință pretinsă a străinilor a fost
masca supărăciunilor claselor privilegiate pentru dă-
rile, care „proiectul de organizațiune alui Kollonics”,
le-au pus în sarcina lor cu tot dreptul, pentru-că prin
crearea armatelor permanente și salarisarea ostășimei
sarcinile țărâtimei deveniseră nesuportabile, iar nobi-
limea scăpase de prestațiuni militare și de grija ban-
deriilor, care acum n'aveau nici un scop.²⁾ Instituirea

¹⁾ A nemzet mélyen sértve érezte magát, hogy a béke nem a magyar király, hanem a romai szent birodalom császárának nevében kötött, kinek Magyarországon legkisebb rendelkezési joga nincsen. (Pesty; A szörényi Bánság, v. I. p. 125).

²⁾ Se zice în motivare: Der Krieg könne gegenwärtig nicht nach alter Art mit Baderien und Aufgeboten, sondern müsse mit besoldeten Truppen geführt werden, wozu Steuern unumgänglich erforderlich sind, und daraus die Folge gezogen, dass die Magnaten und Edellente sehr zweckmässig vom wirklichen Kriegsdienste befreit dafür aber verpflichtet sind, Steuern zu entrichten und mit den andern Volksklassen die Kosten der Landesvertheidigung tragen müssen. (Fessler: v. IZ. p. 522.).

așanumitei „*commissio neoaquistica*“ și procedura acesteia a produs nespuse amărăciune în sinul nobilimei. Comisiunea aceasta judeca după directive anumite în toate afacerile de proprietate în provinciile recucerite dela Turci. În înțelesul acestor directive, descendenții vrunei familii numai în cazul acela se restituiau în posesiunile de odinioară, dacă puteau să dovedească prin litere de donațiuni dreptul de proprietate; la cas că cineva și-a pierdut literile donaționale, respectivul trebuia să rescumpere bunurile avitice cu sume grele sau să vadă cu ochii cum ajungeau pe calea licitațiunii în mâni străine. Păturile poporului din provinciile recucerite nu puteau să sîpoarte „*zeciuiala*“, impusă în favorul clerului catolic, căci în urma sistemului de guvernare turcesc li s'au fost slăit puterile materiale și au fost aduse la sapă de lemn. Românii neuniți mai cu seamă au fost persecutați fără cruțare; li s'au luat bisericile și s'au dat uniților; preoții lor au fost alungați, crezându-se că, dacă rămâne turma fără păstorii va putea să fie convertită și constrinsă să îmbrățișeze unirea. Toate aceste persecuțiuni înse n'au dus la scopul dorit, ci au întărit numai ortodoxii în alipirea către biserica străbună.¹⁾ Nici uniții nu puteau fi pe deplin satisfăcuți cu libertățile obținute, căci, deși au fost declarați de egal îndreptățiți cu credincioșii bisericii apusene totuș iezuitii, instituiți pe lângă episcopii lor, care în afaceri dogmatice administrative aveau cuvântul otăritoriu, au împedecat liber a desvoltare în spirit național.

Toate aceste cauze, precum și abuzurile ostășime, germâne, încortelate în diferite părți ale țerii, au produs o nemulțămire generală și așa numita „*rescoală alui Francisc II Rákoczy*“, care, fiind sprijinită de Ludovic XIV, a durat până la finea vieții lui Leopold I. și în tot decursul domniei lui Iosif I.

Rescoala lui Rákoczy a fost, afară de Sârbi, sprijinită de toate popoarele Ungariei. Mihaiu Pap, preot de rit grecesc și George *Bige sunt* cei dintâi, care s'au dus în primăvara anului 1703 la Rákoczy în Polonia, l'au provocat să vină în țară, asigurându-l, că poporul și nobilimea îl așteaptă cu nerăbdare și că este gata a se înrola sub steagurile lui. Despărțindu-se Rákoczy cu lacrimi în ochi de amicii sei (din Polonia) și ajungând în Iunie 1703 la Ungaria, alergară la densus Români și Ruteni din ținutul Muncaciului în număr atât de mare, încât a fost în stare să-și întocmească un corp de 3000 de oameni, între care 300 erau călăreți²⁾. După câteva lupte norocoase numărul curuților ajunse la 70.000, care sub conducerea lui Nicolae Bercsényi,³⁾ Károlyi, Forgács, Eszter-

bázy, Ocskay și Bottyán⁴⁾ năvăliră asupra comitatelor superioare și smulseră aproape toată Ungaria din mâna lui Leopold. În rëndurile armatelor lui Francisc Rákoczy s'au luptat Românii, umăr la umăr cu compatrioții maghiari, contra imperialilor; chiar atunci când rebeliunea a fost înfrântă, și când Maghiarii nu mai erau în stare să urmeze poruncilor principelui lor (1709), Românii, ajutorați de ostașimea lui Károlyi, susținură cu învērșunare atacurile lui Kirchbaum, care năvălise din Ardeal asupra Ungariei resăritene.⁵⁾ Românii au fost cei dintâi, care au luat, și cei din urmă, care a depus armele.

Deși Timișoara nu fū atinsă de miseriile revoluțiunii rakoțiene, totuș nu se poate trece cu vederea amărăciunea adencă a populațiunii din Severin. Proprietarii de pământ, care, după izgonirea barbarilor, ocupaseră în mare parte moșiile străbune, ca să nu devină servitorii spahiilor, trebuiră să emigreze de nou la Transilvania, ear trăgănarea cu intențiune a regulării graniței, ținea spiritele în agitațiune continuă, ba era chiar să producă vērșare de sânge între Turci și între Austrieci. Pe timpul regulărilor otarnice a ramas atât Logojul, cât și Caransebeșul în posesiunea lui Leopold, ceea-ce superă Turcii într'atâta, încât numai prin amenințări serioase au fost în stare să-esopereze retragerea garnizoanelor din cetățile numite. Nervositatea, de care a fost condusă comisiunea în lucrările ei, ne-o ilustrează întâmplarea lui Ibrahim pașa, care fiind însoțit de 200 ostași, mergend să vază pozițiunea striuntorilor dela poarta de fer, a fost împedecat în calea sa și a trebuit să se retragă dinaintea ostășimei imperiale. Aceste stări abnormale ținură până la demolarea zidurilor cetăților Logoj și Caransebeș⁶⁾, întâmplată la anul 1701, ceea-ce se constată din provocarea, către Ardeal ca să trimită gloate pentru dărfinarea zidurilor.

(Va urma).

Bercsényi, viteazul proto-căpitan alui Rákoczy și dușmanul neîmpăcat al Habsburgilor, este strănepotul numitului Ladislau. Cea dintâiu soție alui Nicolae a fost Cristina Drugeth, a doua Csáky. A murit în Rodosto la anul 1725; fiul seu Ladislau a stat ca mareșal în fruntea armatelor franceze (Pesty: a szörény Bácság și Pallas-Nagylexikona.)

¹⁾ Ioan Bottyán s'a născut în Strigoniu (Esztergom) din părinți sëraci. Tată-seu l'a desmoștenit pentru că fără voia sa a fost trecut la leoga catolică. (Pallas: Nagy-Lexikona.)

Accastă împrejurare și numele seu curat românesc ne îndreptătesce a presupune, că băiețandru alungat din casa părintească, devenit mai întâiu portariul Iezuiților din Sellye, apoi soldat de rënd în armata împărătească, unde prin vitejie estraordinară s'a ridicat la rangul de colonel, iar acum, ca general de cavalerie s'a luptat în fruntea Curuților cu nespuse bravură contra Austriecilor, — a fost de origine română.

²⁾ Károlyi löste seine Armees in kleinere Abtheilungen auf, die er den Volkshaufen die an mehreren Orten den Krieg noch unterhielten, zu Hilfe sandte. *Ein grosser Theil dieser Guerillas bestand aus Bekennern der griechischen Kirche*, (istoriografu nu vrea să recunoască, că au fost Români, deși s'a arătat că Sërbiu țincau cu împăratul, iar ținutul dintre Oradea mare și Transilvania, care a fost vatra acestui resboiu guerila, e locuit în majoritate absolută pe Români), denn diese befürchteten neue Beschränkungen der ihnen von Rákoczy gewährten vollkommenen Glaubensfreiheit (Fessler: v. V. p. 99.)

¹⁾ Fessler: v. IV. p. 526: Die Nichtunirten hatten Verfolgungen, Wegnahme der Kirchen, Vertreibung der Geistlichen zu erleiden, wodurch man sie zur Union zwingen wollte, wurden aber dadurch mehr in der Anhänglichkeit an ihre orientalische Kirche bestärkt.

²⁾ Fessler: v. IV. p. 540.

³⁾ Familia Bercsényi e de origine din Severin, Ladislau Bercsényi junior a fost, verosimil în veacul XVI. Ban al Severinului. După-ce s'a întors din pelegrinajul seu dela Ierusalim a adus Iesuiții la Caransebeș și a înființat aici un colegiu pe sama lor. Nicolae

⁴⁾ Căpitanul în pensiuine George Băcila, unul dintre cei mai inteligenți ofițeri ai regimentului de infanterie Nr. 43. a compus pe basa multor cercetări fatiguoase un studiu despre „*Cetatea Caransebeș*“, Din bunăvoința DSale am primit următoarele date:

„Negură deasă învălesce atât colonizarea, cât și întemeierea cetății Caransebeș. Din ruinele bine conservate înse se constată, că

Spre știință și orientare.

Au trecut șese ani dela introducerea căsătoriei civile și încă tot mai sunt matriculanți, cari necunoscând legea și ordinațiunile ministeriale referitoare la aceasta căsătorie, șicanează pe cei ce vor să se casătorească. Avem date sigure, că unii domni notari încă și astăzi pretind, ca mirii să se prezinte la actul civil îmbrăcați de nuntă, cu nuntași și musică, iar alții fac greutăți acelor miri și martori, cari nu voesc să subscrie protocolul despre încheerea căsătoriei civile.

Aceste împrejurări ne fac să reproducem unele ordinațiuni, discutate și în parte publicate în foaia noastră, cu atât mai ales, că dacă și-canările se repetesc, proții și preste tot credincioșii noștri să-și apere drepturile lor cu legea în mână.

cetatea a fost zidită în niște timpuri, când praful de pușcă nu se folosia încă spre scopuri resboinice, așa dară într'unul din veacurile îndepărtate ale evului mediu. Invasiunea Mongolilor din secolul XIII, sau poate chiar pericolul amenințătoriu al Turcilor, au dat ansă la zidirea cetății, care, din punct de vedere strategic militar, avea un rol foarte însemnat în gruparea statelor d'atunci.

„Arcalul considerabil, (4 Ha) cuprins de zidurile vechi, precum și faptul, că nu s'a zidit după usul evului mediu pe dealuri neaccesibile, ci la un loc din punct de vedere comercial și strategic bine așternut, sunt dovadă, că nu oare-care Domn feudal, condus de interese particulare, ci comunitatea unor civi pătrunși de conștiința binelui obștească (să avem în vedere interesele districtelor valahice cu sediul în Caransebeș, unde se țineau adunările legislative și militare pentru delibărarea afacerilor districtuale), au fost, motorii zidirii acestei cetăți. În documentele evului nou ni se arată Caransebeșul ca cetate regnicolară.

„Cetatea avea în vechime forma unui șasăunghiu neregulat. Fiind 2 din cele 6 unghiuri foarte tâmpo, ni se impune forma unui patruunghiu, ale căruia 4 lături corespund aproximativ celor 4 regiuni universale. Ruinile zidurilor vechi se văd și se pot urmări în toată estensiunea lor. Ele au 1 1/2 m. în grosime și după obiceiul evului mediu, au fost probabil provezute cu creastă și cu tunuri la distanță de câte 65—150 m.

„În anii 1534—1639 ni se arată următoarele strade ca existente în cetate: strada mare, strada barajilor, piața mare. Dintre stradele de acum ale Caransebeșului ar fi căzut în teritorul cetății: *calea romană* dela cruce până la podrumul lui Homolca, o parte din *strada episcopescă*, precum și partea dela N. O. *străzii Traian Doda*.

„Polosirea arterelor aduse cu sine *reconstruerea cetății*. Reconstruerea s'a efectuat la tot cazul pe mijlocul veacului 17; cu ocaziunea aceasta se ridicară 5 bastioane în giurul cetății vechi anume: 1. *bastionul transilvănean* la N. O.; 2. *bastionul regal* la N. V.; 3. *bastionul arhiducesc* la S. V.; 4. *bastionul Orșovei* la S. O.; 5. *bastionul împărătesc* între 1 și 4. Se înțelege de sine, că numirile acestea sunt adoptate abia din timpurile posteroare dominațiunii turcesci. După cum arată ruinele trebuie că bastioanele au fost improvizate în pripă numai din pământ, căci pentru ziduri de peatră, lipsia timpul și lucrul de căpetenie — banii. Nici curtinele, adevă zidurile aflătoare între 2 bastioane, nu erau făcute așa ca să resiste gloanțelor artileriei de calibru greu; ele erau până la înălțimea omului pe din lăuntru umplute numai cu un strat de pământ. Dinaintea curtinelor erau ravine, ear în partea drumului, ce venca de cătră Orșova, ca cea mai espusă atacurilor inimice, s'a făcut întru apărarea mai ușoară a cetății o întăritură, cunoscută în arta militară sub numele *ouvrage a corne* (Hornwerk). Înprejurul cetății mai erau în fine șanțuri adânci, întăriturile obicinuite ale fie-cărei fortărețe.

„Starca neglesă a cetății o cunoașcem din raportul, care-l subșterne Maiesherbes la anul 1695 comandai militare din Ardeal; în aceasta stare a ramas până la spargerea ei, întâmplată la 1701. Demolarea s'a efectuat numai ca de clacă ca să se satisfacă în formă dispozițiunilor păcii dela Belgrad, ceea-ce o constată decursul luptelor din anii 1716—1718, când ni se arată earăș ca cetate existentă.

„Sulevându-se la anul 1739 pentru ultima dată reconstruerea cetății, comisiunea adunată în Ohababistra decide la propunerea general-maiorului Lentulus a o lăsa în voia întâmplărilor. D'atunci până astăzi nu s'a interesat nimenea mai mult de bunăstare ei și a devenit astfel o grămadă de ruine, mărturisire vecinică despre gloria timpurilor apuse.

Iată ordinațiunile :

I.

Cerculariul ministrului de interne dto. 26 Novembre 1895 Nr. 103.374, adresat vicecomișilor, în cauza formalităților esterioare, ce pot fi pretinse de la nupturienți la actul încheerii căsătoriei.

Din prilejul nedumeririlor și întrebărilor adresate mie din mai multe părți în privința formalităților esterne, ce vor fi pretinse de la nupturienți cu ocaziunea încheerii căsătoriei, aflu de lipsă a enuncia următoarele :

Conform §-lui 67 al instrucțiunii edate în 29 Ianuarie a. e. Nr. 27.243 I. M. cu privire la procedura de urmat la publicarea, încheerea și matricularea căsătoriei: „Oficiantul civil la încheerea căsătoriilor are să poarte eșarpă în tricolor național și îmbrăcăminte cinstită, corespunzătoare, în cât se poate, atilă, având totodată să fie cu îngrijire, ca actul încheerii căsătoriei să decurgă cu solemnitatea recerută și cu serioșitatea corespunzătoare însemnătății lui. Nu-i este permis însă a observa o astfel de ținută, care să presinte actul încheerii căsătoriei ca imitațiune a ceremonialului bisericesc și care să desmênte pe nupturienți de la cununia bisericască”.

În urmarea acestor dispozițiuni ale instrucțiunii, oficiantul civil, care cooperează la încheerea actului căsătoriei, este dator a pretinde cu toată rigoarea, ca nupturienții și martorii să se presinte în haine cinstite, demne de solemnitatea încheerii căsătoriei civile și amésurat referințelor lor; nu este însă permis oficiantului a trece peste marginile acestei recerințe.

Îi este oprit, mai ales, să pretindă ca mireasa să se presinte la încheerea căsătoriei împodobită cu cunună de mireasă, ori să facă pendentă de la această podoabă funcționarea sa la actul încheerii căsătoriei, ori să pretindă, ca nupturienții, sau unul dintră ei ori cei cari îi însoțesc, să poarte insignii ori să îndeplinească lucruri, cari ar face, ca actul încheerii căsătoriei să samene cu cununia bisericască.

Nu este permis, mai departe, a pretinde, ca nupturienții să aducă cu ei nuntași, afară de cei doi martori, pretinși prin §. 39 al art. de lege XXXI din 1894 despre dreptul matrimonial. De oare-ce însă conform §-lui 37 al citatului art. de lege actul încheerii căsătoriei se săvîrșesc publice, este firesc lucru, că din buna lui voie poate să se presinte și poporul nuntaș, și oficiantul civil nu are drept să interzică nuntașilor presentarea.

P. t. ești recercat să comunici fără amânare acest ordin al meu oficianților civili, în prima linie matriculanților, spre strictă acomodare.

II

Ordinul ministrului de interne, dat în 9 Decembrie 1895 Nr. 104.137.

Cu provocare la raportul dto 20 Novembre a. e. Nr. 22.460, referitor la procedura de urmat în casurile

când nupturienții denegă subscrierea protocolului despre încheierea căsătoriei și această denegare și-o motivează cu aceea, că amănuntul învătăturilor protocolului lor ei prin încheierea actului căsătoriei civile nu se consideră soț și soție, înainte de a fi obținut binecuvântarea bisericească, — îți comunic următoarele: Oficiantul civil, care funcționează la încheierea căsătoriei civile, are să clarifice pe nupturienți, că încheierea legală a căsătoriei este îndeplinită deja în momentul când oficiantul civil în înțelesul legii (§ 39 art. XXXI din 1894) îi declară un soț și soție, prin urmare, după această enunțare a oficiantului civil ei sunt soț și soție după toate formele legale. Întru cât însă nupturienții, cu provocare la convingerea lor religioasă, nici după această clarificare nu ar voi să subscrie protocolul, ori — nesciind scrie — să pună degetul pe semnul dinaintea numelui, oficiantul să inducă în clausula protocolului observarea, că nupturienții au denegat subscrierea, cu provocare la convingerea lor religioasă.

Atestatul despre încheierea căsătoriei trebuie estradat nupturienților chiar și în cazul când aceia, cu provocare la convingerea lor religioasă, au denegat subscrierea protocolului.

Deoarece conform acestora, faptul că nupturienții nu subscriu protocolul despre încheierea legală a căsătoriei, nu are nici o influență asupra validității căsătoriei, — este necondiționat interzis oficiantului, ca din cauza denegării acestei subscrieri să revoace enunțarea, prin care nupturienții au fost declarați soț și soție; îi este necondiționat interzis, mai departe ca din cauza indicată mai sus se denegă nupturienților estradarea atestatului de căsătorie — care e a se estrada gratis și scutit de timbru.

III.

Ordinațiunea ministrului de interne dto. 11 Februarie 1896 Nr. 12.500.

E dator oficiantul civil care fungează la încheierea actului căsătoriei civile, să pretindă strict, ca nupturienții și martorii lor să se prezinte în haine cinstite, demne de caracterul solemn al încheierii căsătoriei și amănuntul referințelor lor.

Nu este însă permis oficiantului a trece peste marginile acestei recerințe.

Îi este oprit, deosebi, să facă pendentă funcțiunea lui la încheierea căsătoriei, de la condiția, ca mireasă să se prezinte cu cunună de mireasă, ori, ca nupturienții sau unul dintre ei, sau însoțitorii lor să folosească insignii (podoabe) ori să săvârșască formalități obișnuite la cununia religioasă.

Îi este interzis, mai departe, a pretinde, ca nupturienții să ducă cu sine nuntași, afară de cei doi martori, pe cari îi recere §. 39 al art. de lege XXXI. din 1894.

De oare-ce însă conform §-ului 37 al suscitativului articol de lege actual încheierea căsătoriei e public, de sine se înțelege, că dacă voesc, pot să asiste și nun-

tași, și oficiantului nu-i este permis să-i oprească de la aceasta.

În ceea-ce privesc, după aceasta, procedura de urmat când nupturienții ori oare-care dintre martori, sau toți împreună, cu provocare la convingerea lor religioasă denegă subscrierea protocolului despre încheierea căsătoriei, — datorința oficiantului este să-i clarifice, că încheierea legală a căsătoriei este îndeplinită deja prin enunțarea prin care oficiantul declară pe nupturienți soț și soție (§. 34 art. XXXI din 1894), în umarea căreia nupturienții, după această enunțare a oficiantului, sunt soț și soție după lege.

Întru cât apoi nupturienții ori martorii nu ar voi să subscrie protocolul nici după această clarificare, oficiantul să inducă în clausula matricularii (protocolul de căsătorie), conform dispozițiilor din pt. 5 §. 22 al art. XXXIII din 1894, observarea, că nupturienții, cu provocare la convingerea lor religioasă, au denegat subscrierea.

Atestatul de căsătorie trebuie estradat nupturienților — gratis și scutit de timbru chiar și în cazul când aceia ori martorii au denegat subscrierea protocolului.

De oare-ce, conform acestora, împrejurarea că nupturienții ori martorii lor au denegat subscrierea protocolului, nu are nici o influență asupra validității căsătoriei, — e necondiționat interzis oficiantului să revoace enunțarea, prin care declarase pe nupturienți soț și soție conform legii; necondiționat îi este interzis, mai departe, a denega nupturienților estradarea — gratis și scutit de timbru — a atestatului de căsătorie.

Din diecesă

I.

Sinod protopresbiteral în Lugoj

Luni în 1 Aprilie n. s'a ținut sub conducerea d-lui protopresbiter Dr. George Popoviciu sinodul tractului protopr. al Lugojului. Din clasicul raport general al d-lui protopresbiter estragem următoarele date importante. Statul preotesc cu finea anului 1900 se arată astfel: 1 protopresbiter, 31 preoți și 4 capelani, cu totul 36 fețe bis. De nou a fost introdus 1 administrator. A răposat 1 preot. Dotațiunea clerului tractual a constat din 1374 jugere pământ sesional, din birul parohial socotit în bani 4190 c. 60 f. și din venitul stolar de 4376 c. 80 f. Numărul sufletelor în anul 1900 a fost: 13770 bărbați 13567 femei, laolaltă 27337 de suflete. Nasceri au fost: din pat legiuit 826, nelegiuit 109. Peste tot s'au născut 492 băeți și 443 fetițe. Se arată o creștere de 10 față de anul trecut. Căsătorii au fost 240, dintre cari 12 de confesiuni micste, va să zică o creșterea de 18 casuri față de anul trecut. *Căsătorii exclusiv civile n'au fost.* Răposați de moarte naturală 768, de moarte silnică 11 casuri, peste tot 414 băr-

bati și 365 femei adevă, cu 128 casuri mai mult decât în anul trecut. Nacseri au fost 156 casuri, mai multe decât casuri de moarte. Treceți dela alte confesiuni la ortodoxie 5, iar dela ortodocși la alte confesiuni 2. Numărul părechilor concubinate este de 310 (cu 2 mai multe ca în anul espirat). Școala au cercetat-o peste tot 2606 copii. Nu au cercetat școala 754. Personalul didactic a constat în anul 1899/1900 din 36 persoane. Resultatul învățământului este foarte multămitor. S'a adaptat o școală și s'a zidit 1 nouă. Școala superioară de fete din Logoj funcționează cu succes foarte îmbucurător având la 40 eleve. Este de dorit a se înființa și un internat. Averele bisericesci și școlare împreună cu fundațiunile „Alexandru și Ana Nedelcu” și „Ana Alexandroviciu” se apropie la suma de 2 milioane coroane. La chestie cvinvenalelor păr. Blajovan propune înaintarea unei adrese la sinodul eparhial cerând remedii potrivite pentru ușurarea credincioșilor în această privință. D-l protopresbiter propune, ca în principiu și numai în mod facultativ să contribuie comunele din tract pentru acvirarea unei case pe seama protopopului tractual cu sediul în Logoj, deoarece o astfel de casă nu se află de present. Propunerea o sprijinesce și d-l Dr. St. Petroviciu. Se primesce. În locurile devenite vacante în scaunul protopresbiteral se aleg suplenți păr. M. Ignea și N. Birescu. După acestea ședința se ridică.

„Drapelul”

II

În chestia cununiei

De când cu introducerea căsătoriei civile, convenind cu frații în Cristos și vorbind în chestia cununiei, am aflat divergențe între preoți în ce privește avararea reciprocă despre căsătoria intenționată între miri din două parohii.

Sunt preoți, care susțin, că în înțelesul instrucțiunii Prea Venerabilului Consistoriu metropolitan Nr. 138 ex 1895 sunt în drept a cununa părechi, cari s'au prezentat la paroh, au fost promulgați în biserică și au produs documentul despre încheiata căsătorie civilă, fie cei ce voesc, să se cunune chiar și din două comune bisericesci. Că făcutu-s'a promulgarea în ambele biserici parohiale, nu au lipsă să o scie, iară să avizeze pe parohul aceleialalte părți despre căsătoria intenționată, ca și aceasta să-o promulgeze în biserică parohială, cum se făcea acesta până acuma, — oi să avizeze pe paroh, că căsătoriții s'au cununat, instrucțiua nu amintesc, prin urmare nu au nici o îndatorire.

Eu nu aflu de corectă opiniunea acestor frați.

Venerabilul Consistoriu cere dela oficiile parohiale între alte date statistice și căți prunci s'au născut din căsătorii curat civile. Mă îndoiesc, că fiecare paroh e în poziție a da cu siguranță aceste date, pentru că încheindu-se căsătorii între persoane din două parohii, parohul unei părți nu scie, dacă parohianul său a încheiat căsătoria numai înaintea oficiantului stării civile, sau căsătoriții au primit și binecuvântarea bisericeii. Acum se nase întrebarea: este preotul cununătoriu îndatorat să țină cont de reciprocitatea,

ce trebuie susținută în purtarea evidenței mișcării parohienilor, și a înștiința pe parohul celeialalte părți căsătorite despre săvârșirea actului religios, — sau nu este datoriu? — Dacă e datoriu, atunci auctoritățile bisericeii ar face bine, să dispună, ca parohul părții, care este preotul cununătoriu, să înștiințeze pe parohul celeialalte părți, cumcă căsătoriții au primit binecuvântarea bisericeii, și să deie datele necesarii pentru introducerea în conscripția parohială; iar dacă nu este datoriu, atunci nici datele despre pruncii născuți din căsătorii curat civile nu sunt exacte, fiindcă preotul purtătoriu de matriculele parohiale nu scie sigur, că cel botezat este legiuit sau nelegiuit, de oare ce numai acele căsătorii sunt valide, cari s'au încheiat în sensul canoanelor. (Conclusul Congresului Nr. prot. 85 p. 7. ex 1895).

De unde va scii d. e. parohul din Caransebeș, cumcă parohianul său născut în Deva și cununat în Arad a încheiat căsătoria recunoscută și de biserică și acuma botezând fca acestuia pe Sarolta (Drăghina), este ea născută din pat legiuit, ori nelegiuit, din căsătorie canonică ori curat civilă? — Eu cred, că să se deie la mâna celor căsătoriți imediat la cunuie un act, prin care ei să se poată legitima la parohul în a căruia parohie locuesc, cumcă căsătoria lor a primit binecuvântarea bisericeii.

Mai o întrebare: Parohianul, care a încheiat căsătoria numai naintea oficiantului stării civile, are dreptul să reflecteze la § 6 din Statutul organic? Vă rog deci Onoraților frați în Cristos, ca divergențele aceste de vederi și de practică, cari dificultează afacerile oficiului parohial, să le lămurim și să atragem atențiunea Prea Venerabilului Consistoriu metropolitan, ca cumpenindu-le să introducă o uniformitate în întreaga metropolie.

Rusca montană, la 20 Martie, 1901.

I. Velocan

preot.

Notițe de Higiena

(Continuare din an. 1899).

Berea. Berea conține mai puțin alcool de cât vinul. E o beutură plăcută răcoritoare, care conține și puține materii nutritoare albuminoase. Băutură fără cumpăt berea tocmai așa ca și celelalte băuturi spirituoase duce la beție stricăcioasă. Un pocal sau două de bere curată la zi nu's stricăcioase, numai cât aceea să nu fie stricătată, și prea noauă. Calitățile berei bune sunt curățenia, etatea (cu cât e mai veche cu atât e mai bună); temperatura, la care se păstrează (1° C.)

Afirmațiunea, că berea ar fi o beutură nutritoare, nu stă, ea e o beutură plăcută, pentru-că materiile amare dintr'însa iritează stomacul în un mod potrivit și în urmarea acidului carbonic, astempără setea și răcoresce.

Răchia, licherul, coniacul. În răchie este mai mult alcool, decât în vin și în bere. Răchia noastră de fabrică, de comun conține 30—40% alcool. În licher și coniac cantitatea de alcool de comun e mai mare. Răchia se pregătesc din diferite plante, cari conțin înăspreală sau zăhar,

și după plantele, din care se pregătesc își are și numirea (răchie de prună, de cereale ș. a.). În mare cantitate este beută răchia de cereale, care se fabrică din săcară sau porumb; iar în unele locuri (Bucovina) din cartofi. Lichorul, se pregătesc din răchie astfel, că răchia se îndulcește, colorează, apoi se pune în ia diferite materii aromatice.

Coniacul se pregătesc din vin prin destilare.

Diversele specii de răchie, dacă se pregătesc cu spirt curat și se beu în cantități foarte mici și rar, nu influențază în un mod așa stricacios asupra sănătății. Numai cât foarte rar se pregătesc din alcool curat, pentru că chiar și alcoolul deja la fabricarea lui este înfiat cu materii eterice.

Afară de aceea pota de câștig aduce pe oameni acolo, că să-l falsifice cu diferite materii stricacioase sănătății (acid antic, piatra acra, acid sulfuric). Cel mai curat este fără îndoială alcoolul pregătit din poame și coniacul pregătit din vin. Răchia, în urma materilor stricacioase, ce conține, și în urma cantității mari de alcool, beută fără cumpăt cauzază dureri de cap, greația, beție. Afară de aceea cu răchia ușor se dedă omul formând împrejurarea aceasta mare pericol pentru sănătatea și viața morală și materială. De aceea tot natul, care își iubesc sănătatea, numai atunci se beie răchie, dacă aceea nici de cum nu o poate încunjura.

Cafea, teiu, cacao. Conțin materii iritătoare plăcute, de aceea se bucură de o întrebuințare estinsă. Întrebuințate cu cumpăt influențază în mod favorabil asupra sănătății, ba cacao, conținând puțină unsoare și albumin e și nutritoare. Folosito preste măsură cauzază morburii de nervi, dureri de cap, bătăi de inimă ș. a.

Foarte adeseori sunt falsificate. Teiul se falsifică amestecând printre el frunză de la alte plante sau frunză de teiu feartă o dată.

Cafa măcinată asemenea se falsifică amestecând printre ea făină de alte boabe mai estine, Dar chiar și boabele de cafă se imitează din miez de pâne sau gips, cari adese ori se colorează verde, ca să aibă culoare mai atrăgătoare și să se poată mai cu anevoia descoperi. Cu deosebire boabele de cafă verzi, nu numai să nu se primească, fără să se facă aratare la autorități, fiind cafa verde tot odată și veninoasă. În cele mai diferite moduri e falsificat și cacao, mai ales făina și ciocolada pregătită din făină de cacao.

Tutunul (tabacul). În tutun este o materie iritătoare puternică numită „nicotin“. Această materie împreună cu fumul de tutun o trage omul în sine și în modul acesta ajunge și în sânge. Împrejurarea amintită este cauza simțământului plăcut, în urma cărui, celce o de-

dat cu fumatul cu anevoe se poate lăsa de el. Că intrucât este fumatul stricacios omului normal sănătos e întrebare deschisă. Lucrul stă astfel, că de folosit nu folosește nimănui, numai strică la foarte mulți.

Cu deosebire este stricacios fumatul la copii și la indivizi încă în dezvoltare, la cari împedă dezvoltarea normală a corpului. Fumatul cu țigarete e mai stricacios ca cel cu pipa, pentru că la fumul stricacios al tutunului se mai adaugă și fumul stricacios al hârtiei.

Vasele de culină și instrumentele de mâncare. Bucatele pentru nutriro trebuie să fie astfel pregătite, că ne ajungând la ele nici o materie străină să fie gustoase și sănătoase. Trebuie să grijim, ca bucatele să fie pregătite și conservate în atari vase, din cari să nu ajungă la ele nici o materie stricacioasă sau care să le dea un gust neplăcut. Cu deosebire vasele de plumb și aramă nu sunt acomodate pentru pregătirea și ținerea a tot felul de bucate, pentru că unele venind în atingere cu metale, formează săruri vătămătoare sănătății. Între cele mai dese ingrediente, ce pot să ajungă în bucate din vasele, în cari se pregătesc sau se păstrează, sunt: plumbul, poate să ajungă în bucatele noastre din spoiala vaselor de lut, sau din vasele și alte instrumente obduse cu plumb, dacă acelea vin timp mai lung în atingere cu aerul.

Arama, ajunge din vasele făcute din același metal, dacă nu sunt bine obduse cu zinc. Vasele și preste tot instrumentele de aramă trebuie ținute în mare curățenie.

În vasele de zinc nu e bine a ținea lapte, pentru că laptele acru venind în atingere cu zincul formează materii veninoase.

Vasele de fer trebuie să fie bine smălțuite, pentru că altcum ușor ruginesc; iar unele bucate în atare vase inegresc și primesc gust de cerneală.

Afară de curățenie trebuie să fim cu grijă, că numai atari vase și instrumente se folosim la mâncări, despre cari, scim, că mai înainte nu au venit în atingere cu oameni bolnavi, căci unele morburii se lătesc și le putem acvira și prin mijlocirea vaselor.

(Va urma)

Adunarea generala a Comunității de avere

Caransebeș, 28 Martie n. 1901.

O zi însemnată a fost ziua de astăzi n. pentru grănițeri, căci s'au adunat din toate părțile reprezentanții grănițerilor, ca să se convingă despre administrarea averii rămase dela

strămoși. Și bine fac grănițerii noștri, că aleargă la astfel de ocațiuni din toate părțile, ca să vegheze asupra averii comune, căci cu sânge este câștigată averea aceasta și atâta e toată răsplata, cu care s'a ales poporul român din graniță, pentru-că o sută de ani a trebuit să-și neglige averea proprie, pentru-ca în continuu să stea cu pușca în spate și din vârfurile munților să privească în toate părțile, din care parte vine dușmanul și apoi să așere țara de periclu. Luptat-au oamenii noștri pentru binele țării nu numai aici acasă la noi, ci și în țeri străine au fost duși a se lupta pentru binele țării și răsplata câți-va munți și câteva păduri. Cine a participat la adunarea de astăzi a avut motive să se bucure, văzând, că comitetul în frunte cu bravul președinte face tot posibilul, ca toți grănițerii deopotrivă să se bucure de averea moștenită dela părinții lor. Servedească dlui *Ilie Curescu* spre onoare, că lucrează pentru binele poporului cu conștiință și tragere de inimă, că introduce la comunitatea de avere reforme, cum am văzut în adunarea generală de astăzi, reforme, cari sunt menite a asigura un traiu mai bun grănițerii lor.

Adunarea se deschide la oarele 10 de către președintele *Ilie Curescu*, fiind de față I. Sa dl *C. Pogány*, comitele suprem al comitatului *Caras-Severin*, ca comisariu guvernial. De față sunt aproape toți reprezentanții, sosiți din cele mai îndepărtate locuri.

După deschiderea adunării generale se da cetire raportului despre activitatea comitetului dela ultima adunare generală, din care cu toții ne-am convins, că în decursul acestui timp comitetul n'a stat cu mâinile în sin, ci a lucrat. Cele mai multe afaceri se refer la conducerea internă. Amintim, că în ședințele comitetului s'a luat concludul a se aranja din nou casele grănițeresci din Băile Herculane, făcându-se schimbări radicale, prin cari se îmbunătățesc starea acelorora, cari loviți de soarte siliți sunt a-și căuta de sănătate la Băile Herculane, și s'a compus și un regulament, prin care se regulează darea concesiunelor, așa ca să nu fie prea mulți deodată.

Cetindu-se raportul, se primesce din partea adunării generale cu mulțămintă.

Se trece la punctul al doilea și se cetese socoțilo anuale pe 1900, din cari se vede, că averea a crescut în anul trecut cu 15529 cor. 01 fil. După cetirea acestora urmează raportul comisiunii însărcinate cu revidarea socotelelor. Membrii ai comisiunii au fost *Gonstantin Burdia* și *Petru Tătuca*. Comisiunea în raportul său ne arată, că socoțile au fost în cea mai bună ordine și ne amintesc, că dl președinte *Ilie Curescu* fiind atăcat în „Tribuna“, că la Comunitatea de avere s'ar afla unele iregularități,

s'a adresat către comisiune cu o epistolă, rugându-o, ca esaminarea să fie cât se poate de amănunțită, ca să se vadă, întru cât sunt adevărate cele afirmate în „Tribuna“. La punctul acesta core cuvântul dl *Petru Brancoviciu* și propune, ca adunarea generală să-și exprime indignarea față de cele publicate contra dlui președinte și să-i de-a vot de încredere; care propunere se primesce unanim.

3. La punctul acesta se propune din partea comitetului, iar adunarea generală primesce, ca să se șteargă mai multe daune silvanale în suma de 5421 cor. 39 fil.

4. Se preliminează pentru repararea și mobilularul caselor grănițeresci din Băile Herculane suma de 5003 cor. 35 fil.

5. La punctul acesta ne spun comitetul, că în adunarea generală din 21 Septembrie 1898 s'a decis, ca pentru ameliorarea sorții poporului să se înființeze pe spesele comunității de avere o școală teoretică-practică de industrie la Bârsa — lângă Topleț —, care propunere au fost primită de comitetul administrativ, dar nu a fost aprobată de ministru de comerț, care însă a propus, ca o parte din spesele, ce erau împreunate cu susținerea respectivei școli, să se folosească pentru cursul de eamnă de lemnărit din Caransebeș și pentru promovarea industriei de casă la poporul nostru.

La punctul 6 al ordinii de zi ne spune comitetul, că cu concursul societății de agricultură din Lugoj s'a deschis la 1 Ianuarie a. c. un curs de eamnă de lemnărit, unde copii din toate părțile capătă instrucție teoretică și practică și învață să facă toate uneltele necesare unui econom. Pentru scopul acesta s'a preliminar pentru anul acesta suma de 5170 cor., iar în anii următori va avea să se prelimineze în fiecare an suma de 340 cor., din care sumă se vor împărți la 16 învățăcei esteri ajutoare de câte 16 cor. pe lună, ca așa să li se dea posibilități celor săraci a corecta cursul de lemnărit. Pentru zidirea unei lucrătoare s'a preliminar suma de 5000 cor. 35 fil.

S'a mai votat prim-codreanului *Ioan Borchescu* suma de 900 coroane escontentare, iar codreanului *David Papist* un ajutoriu de 100 cor.

Astfel a decurs adunarea generală de astăzi, care a fost bogată în propuneri folositoare pentru poporul din graniță și reprezentanții s'au depărtat la ale lor plini de bucurie și cu convingerea, că comunitatea de avere este pusă în mâni bune.

Raportorul.

Varietăți

Parastas. Eri, Sâmbătă, au avut loc un parastas în Lugoj pentru repozatul *Vasilie Maniu*. A pontificat P. O. D. Dr. George Popoviciu, care a ținut și o frumoasă cuvântare funebrală, asistat de preoțimea locală. Lugojenii au trimis înfrățitei familii ale repozatului: o adresă de condolință, tot așa d-lui V. Popescu, profesor în București, o mulțămintă pentru cuvântarea ținută în numele Lugojenilor la mormântul bine meritatului defunct. *În veci pomenirea lui!*

Convocare. Pe baza mandatului comitetului central, pentru constituirea despărțământului Dobra al „Asociației pentru literatura română și cultura poporului român”, la care vor aparține comunele din cercul administrativ Iia-Mureșană, convoc prin aceasta adunarea constituantă a acestui despărțământ pe ziua *3/16 Aprilie a. c.* la 2 oare p. m. în școala tractuală din opidul Dobra, cu următorul program: 1. Desciderea adunării de constituire. 2. Înscrisura de membri. 3. Alegerea comitetului central. 4. Verificarea procesului verbal. 5. Închiderea adunării. Sunt rugați toți P. T. Domni, cari se interesează de înaintarea poporului român, a participa la adunare și a stăruî să participe cât mai mult popor. *Dobra, la 15/28 Martie 1901 Iosif Morăriu, protopresb., delegat al com. central.*

Inteligența română din Dobra și jur, din incidentul constituirii despărțământului Dobra al „Astrei” invită la *Producțiunea și petrecerea*, ce o va arangia cu concursul unui grup de seminariști din Sibiu la *3/16 Aprilie a. c.* (a treia zi de Sf. Paști), în sala hotelului „la Husariu” din Dobra. Începutul la 8 oare seara. Venitul curat este destinat pentru despărțământul „Astrei”, ce să înființază. *Dobra, la 17/30 Martie 1901.*

Casuri de moarte. Ni se comunică trecerea din viață a d-nei *Amalia*, soția d-lui *Ilie Moaca*, oficer în pensiuine și oficianț consistorial; a învățătorului pensionat *Avram Nediciu* din Oravița română, și a concetățanului nostru *Dimitrie Toma*, coloritoriu. *Fie-le țărina ușoară!*

Bibliografie

O nouă carte de contabilitate. A eșit de sub tipar broșura „*Introducere în contabilitate și contabilitatea în partidă simplă*” de I. C. Panfu, profesor la școala comercială superioară din Brașov. Cartea aceasta, scrisă într'un limbajiu cât se poate mai ușor, este menită a lăți conștiințele de contabilitate la poporul nostru. Purcezând din mici exemple practice, autorul stabilește regulile de lipsă și principiile contabilității, făcând un curs complet al acestei științe, astfel că ori cine are interes se poate iniția cu ușurință în contabilitate. Recomandăm această carte cu deosebire învățătorilor, preoților, comercianților, precum și tuturor, cari stau în legături cu băncile noastre. Cartea se estinde pe 14 coale de tipar 8° mare I—VIII—213 pagine. *Prețul este 2 coroane + porto postal 20 b.* Se poate procura dela *Librăria diecesană* din Caransebeș, dela *A. Mureșanu* și dela librăria *N. I. Ciurcu* în Brașov.

Posta Redacției

Dr. S. B., A. C., T. R., A. I.: În nr. viitoriu.

Redactor responsabil: Dr. Petru Barbu

Licitațiune minuendă

Pe baza incuviințării Venerabilului Consistoriu diecesan ddo 20 Februarie a. c. Nr. 677 B. se escria licitațiune minuendă pentru repararea și zugrăvirăse bisericii gr. ort. rom. din **Vucova**.

Prețul de esclamară este 1600 cor.

Licitațiunea se va ținea 8/21 Aprilie la 2 oare p. m. în școala gr. ort. rom. din loc.

Reflectanții vor depune la începutul licitațiunei vadiul de 10% în bani gata sau în hârtii de valoare.

Planul și specificațiunile de măsuri și spese se pot vedea în fiecare zi la oficiul parohial.

La licitațiune se primesc numai pictorii, cari vor produce atestat despre calificațiunea lor și despre lucrările făcute de dînși până acum.

Vucova, în 4 Martie 1901.

(15) 3—3

Avram Ciocoi

par. ca preș. com. par.

În conțelegere cu P. On. Domn protopresbiter Ioan Papa.

Pe baza incuviințării Ven. Consistoriu diecesan ddo 5 Noemvre Nr. 3909 B. din a. 1898, se escria de nou licitațiune minuendă pentru renovarea bisericii din **Sacoșul unguresc**, protopresbiteratul Brașovului, cu prețul de esclamară 6658 cor. 90 fil.

Licitațiunea se va ținea în 12/25 Aprilie a. c. la 11 oare a. m. în școala de băeți.

Planul și specificațiunea de spese se pot vedea la oficiul parohial din loc.

Întreprinzătorii se vor presenta în fața locului, unde li se fac cunoscută condițiunile lucrului.

Cei-ce voesc a primi lucrul vor avea a depune vadiul de 10%.

Numai oameni esperti se vor admite la licitațiune.

Sacoșul unguresc, 9 Martie, 1901. 1—3 [16]

Stefan Martinovici m. p. Georgiu Maghețiu m. p.

președinte.

notariu.

În conțelegere cu P. O. Domn protopresb. Ioan Papa.

Pre baza incuviințării Ven. Consistoriu diecesan ddo 18 Ianuaru a. c. Nr. 5455 B. ex 1900 se escria licitațiune minuendă pentru zugrăvirea bisericii gr. ort. române din **Brosceeni**, cu prețul de esclamară 3209 coroane.

Licitațiunea se va ținea în 22 Aprilie (5 Maiu) 1901 la 10 oare a. m. în școala română din loc.

Specificațiunea de măsuri și spese, precum și condițiunile de licitațiune se pot vedea ori și când la presidiul comitetului parohial din Brosceeni.

Celce voesc a licita va trebui să depună un vadiu de 10% din prețul de esclamară.

Brosceeni din ședința comitetului parohial ținută 11 Martie st. v. 1901. 1—3 [17]

Ilie Cioreiu

pres. com. par.

Aureliu Popovici

not. com. par.

În conțelegere cu Prea On. D. Protopresbiter tractual.